

OBSTARÁVANIE ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÝCH ZDROJOV V SAV PRE ROK 2015

Koniec roka 2013 priniesol na verejnosť informácie o patovej situácii v oblasti financovania elektronických informačných zdrojov (EIZ) pre vedu a výskum. Chýbali peniaze na dofinancovanie projektu NISPEZ II, hrozilo vypovedanie zmlúv medzi Centrom vedecko-technických informácií SR ako odberateľom a dodávateľmi EIZ, pričom odpojenie od informačných zdrojov k 1.1.2014 by malo katastrofálne následky pre denno-dennú prácu vedca. O tejto situácii Ústredná knižnica SAV informovala Predsedníctvo SAV a následne aj Vedeckú radu SAV, ktorá pri prerokovaní Informácie o finančnom a organizačnom zabezpečení informačných zdrojov pre SAV a ostatné subjekty vedy a výskumu v SR v rokoch 2014 a 2015 uložia uznesením č. 9 bod 3 Knižničnej rade SAV (poradný orgán Predsedníctva SAV) „urobiť prieskum využívanosti časopisov a aktualizovať záujem o doteraz nezaradené EIZ“.

Na prieskum využitia EIZ formou listu predsedu Knižničnej rady SAV cez mailovú adresu *directors* reagovalo celkom 19 ústavov, čo je 33 %. Jedným z dôvodov, že ostatné ústavy nereagovali, môže byť aj skutočnosť, že im dostupné EIZ postačujú. *Pozn.: Posledný podobný prieskum robila ÚK SAV v roku 2010, kde bola návratnosť veľmi podobná.* V roku 2014 z 19 ústavov 4 nepredložili návrhy na nové akvizície. Požiadavky ústavov boli dvojakého druhu. Niektoré ústavy predkladali požiadavky na EIZ (databázy), iné priamo na konkrétne tituly časopisov, čo spôsobilo, že sa prieskum komplikovane vyhodnocoval. Knižničná rada SAV poverila ÚK SAV, aby spracovala výstupy z prieskumu tak, aby bolo možné materiál predložiť na

rokovanie Predsedníctva SAV. Dohodlo sa, že predbežné cenové ponuky vyžiadame predovšetkým na databázy, o ktoré sa zaujímalo viacero ústavov; naopak, že zabezpečenie jednotlivých časopisov by malo byť predovšetkým záujmom ústavov, keďže ide úzko špecializované tituly. Na toto je potrebné v ústavoch pamätať aj pri spracovávaní projektov a grantových žiadostí tam, kde finančné pravidlá umožňujú považovať výdavky na informačné zdroje za oprávnené, pričom pri požiadavkách na databázy je ÚK SAV pripravená s ústavmi spolupracovať. Producenti majú rôzne obchodné a cenové politiky a je ťažké žiadať zmeny na úrovni titulov v skladbách databáz obzvlášť pri tzv. konzorciálnych riešeniach, ako je napr. štrukturálny národný projekt NISPEZ.

Na rokovanie Predsedníctva SAV sme predložili zoznam EIZ /prehľad ďalej/, ktoré navrhovalo obstaráť viacero ústavov, pričom predbežné cenové ponuky pre optimálny variant presiahli 400 000 € a pre minimalizovaný variant (napr. len pre niektoré ústavy, bez archívov, výberové kolekcie a pod.) cca 200 000 €. (Pozn.: Nateraz ÚK SAV ročne vynaloží na nákup EIZ cca 110 – 120 000 €.) Predsedníctvo SAV materiál vzalo na vedomie a uznesením č. 397 bod 2 uložilo predsedovi Knižničnej rady SAV a riaditeľke ÚK SAV rokovať o spôsobe financovania EIZ a podpredsedníčke SAV pre vedu a výskum „*priebežne sledovať program CVTI SR a ďalších inštitúcií poskytujúcich verejne dostupné EIZ a aktívne sa zapojiť do prípravy takýchto programov*“.

Pre ÚK SAV sú výsledky prieskumu popri štatistikách využitia databáz dôležitým podkladom pre rokovanie s dodávateľmi a rozhodovanie o tom, ktoré EIZ bude obstará z účelových prostriedkov pre rok 2015.

Tabuľka č. 1 /najviac opakované návrhy ústavov na nové databázy/

American Chemical Society

NATURE (základný časopis Nature je dostupný pre celú SAV, časť ostatnej produkcie NPG je dostupná v CVTI SR, pričom umožňujú vzdialený prístup bez nutnosti fyzickej návštevy knižnice)

Royal Society of Chemistry

ChemPlusChem (Wiley) – pre rok 2015 kupuje ÚK SAV pre celú SAV Taylor nad Francis

Oxford University Press (*dostupné na Univerzite Komenského, umožňujú vzdialený prístup registrovaným používateľom, resp. ÚK SAV je pripravená obratom sprostredkovať plné texty dokumentov cez medziknižničné služby*)

Thieme Publishing Group

Trans Tech Publications platforma **scientific.net** – 9 z 15 časopisov je dostupných cez platformu EBSCO

Bentham Science komplet

OECD (*dostupné v CVTI SR cez vzdialený prístup a v SEK Bratislava*)

American Psychological Association – ÚK SAV pre rok 2015 kupuje *PsychoINFO* pre ÚEPsch SAV a EBSCO *Psychology & Behavioral Sciences Collection* pre celú SAV

DigiZeitschriften – pre rok 2015 kupuje ÚK SAV pre celú SAV

RILM Abstracts of Music Literature – zakúpené ÚK SAV pre celú SAV od 1.12.2014

ART Full Text /EBSCO/ – pre rok 2015 kupuje ÚK SAV pre celú SAV

V roku 2015 sa v SAV portfólio dostupných licencovaných EIZ bude skladať z toho, čo:

- A. obstaráva CVTI SR v rámci projektu NISPEZ II,
- B. obstaráva ÚK SAV z účelových prostriedkov rozpočtovej kapitoly SAV,
- C. obstaráva SNK ako národnú licenciu EBSCO z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry SR (*pozn.: verejné obstarávanie pre rok 2015 by malo realizovať priamo MK SR, ale za predpokladu, že pre SNK bude schválený tzv. prioritný projekt; vec je v riešení*).

A/ NISPEZ II

Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku – prístup k elektronickým informačným zdrojom II (NISPEZ II) trvá do októbra 2015 a je preň nateraz plánovaných 8.191.848 €. Projekt spolufinancuje Európsky fond regionálneho rozvoja z operačného programu Výskum a vývoj. Strategickým cieľom projektu je zabezpečiť informačnú podporu vybraných, najkvalitnejších a najvýkonnejších výskumno-vývojových inštitúcií na Slovensku, vrátane poskytovania podporných a súvisiacich aktivít. Prostriedkom tejto podpory je centralizovaný nákup prístupov k naj-

dôležitejším EIZ, reflektujúc aktuálnu situáciu v oblasti otvoreného prístupu k informáciám (Open Access) vo svete.

Vzhľadom na štatistické ukazovatele využívateľnosti databáz v projekte NISPEZ v SAV (SAV je v rámci zapojených inštitúcií pri každom zdroji na pozícií 1. alebo 2 miesta) SAV optimalizáciou projektu neprišla o žiadnu doterajšiu databázu, naopak, požíva isté benefity zo strany dodávateľov. Novo dostupnou databázou pre Chemický ústav SAV, Ústav polymérov SAV a Ústav analytickej chémie SAV je platforma **SciFinder**.

Portfólio dostupných EIZ NISPEZ II pre SAV

Knovel

ProQuest Central

Reaxys /Chemický ústav SAV, Ústav polymérov SAV, Farmakologický ústav SAV/

ScienceDirect

SciFinder /Chemický ústav SAV, Ústav polymérov SAV, Ústav anorganickej chémie SAV/

Scopus

SpringerLink

WoS- BIOSIS Citationa Index

WoS – Curenr Contents Connect

WoS – Essential Science Indicators

WoS – Journal Citation Reports

WoS – Medline

WoS – Core Collection

Whiley Online Library

Za benefity možno považovať počas projektu NISPEZ II:

- do webovej stránky UK SAV integráciu vyhľadávacieho discovery systému **SUMMON**,
- bezplatný prístup k jednej z kolekcii ebooks **EBRARY** podľa vlastného výberu (Sociology & Anthropology),
- dostupnosť cca 4 500 elektronických kníh z produkcie vydavateľstva Elsevier po úroveň plného textu,
- pre autorizovaných používateľov možnosť pracovať v prostredí plat-

formy **SciVal**, ktorá zhodnocuje dáta z databázy Scopus a predstavuje komplexnú sadu riešení a webových nástrojov hodnotiacich efektivitu, plánovanie a financovanie vedy; je určená predovšetkým manažérom a riadiacim pracovníkom a umožňuje navrhovať, realizovať a analyzovať jednotlivé výskumné stratégie.

B/ EIZ pre rok 2015 zakúpené za prostriedky SAV

Academic eBook Complete /Ebsco/

American Physical Society

ART Full Text /Ebsco/

Britannica Online

Digizeitschrigten

eBook Academic Collection /Ebsco/

EconLit with FullText

EZB Elektronische Zeitschriftenbibliothek

GeoScienceWorld with FullText + GeoRef

IoP Science

JSTOR

Nature Magazine Online

PsychoINFO (pre 1 ústav) + Psychology and Behavioral Science (Ebsco)

RILM Abstracts of Music Literature /Ebsco/

SAGE Premier

Science Magazine Online, Science Signaling, Science Translational Medicine/

SCIENTIST.NET

ChemPlusChem (journal online)

Proceedings of NAS (journal online)

KR SAV sa zaoberala aj možnosťami redukcie súčasne dostupných databáz v SAV (aj vzhľadom na viazanie rozpočtu pre ÚK SAV v roku 2014 vo výške 15.000 EUR), avšak nenašla databázu, ktorá je málo využívaná (okrem databázy Ulrichs'Web).

C/ EBSCO národná licencia

Academic Search Complete

Agricola

Business Source Premier

eBook Collection (EBSCOhost)

ERIC

European Views of the Americas: 1493 to 1750

GreenFILE

Health Source – Consumer Edition

Health Source: Nursing/Academic Edition

Humanities International Complete

Library, Information Science & Technology Abstracts

MasterFILE Premier

MEDLINE with Full Text

Newspaper Source

Regional Business News

RIPM – Retrospective Index to Music Periodicals

Teacher Reference Center

Celkovo môžeme dostupnosť databáz v SAV hodnotiť uspokojivo, lebo sme v Slovenskej republike lídrom čo do počtu nakupovaných EIZ, vynaložených finančných prostriedkov, ale aj ich využiteľnosti, čo je podstatné. Žiadna knižničná inštitúcia však nemôže mať dostupné všetko, čo by jej individuálni používatelia potrebovali. Finančne efektívnym tak môže byť aj nákup ad hoc článkov, nie vždy potrebujeme komplet databázu, resp. celý časopisecký titul.

Dost' podstatné však je, či je elektronický zdroj dostupný aspoň v rámci Slovenskej republiky. Bolo by dobré sumarizovať takéto prehľadovo dostupných EIZ pre každý rok aj za vysoké školy. Stále je tu totiž možnosť využiť medziknižničné výpožičné služby, od čoho sme si už pri dostupnosti plných textov bez prekonávania akýchkoľvek bariér, „*zadarmo*“, zo svojho počítača odvykli.

Andrea Doktorová, Ústredná knižnica SAV